

Peringskiöld översätter: »Wisyte och Lichwid, samt Ryggwid låto resa vpp Sten åt sin fader Hwigeir. Vbbe vthhögg skriften.» — Celsius: »Visiti, & Rikvidr fecerunt lapidem erigi Hvigero patri. Ybir incidit.» — Brate: »Visäte och Likvid och Rikvid låto resa stenen efter Viger, (sin) fader. Öbber ristade.»

Tre söner ha låtit resa stenen till minne av deras fader. Om namnet *Viseti* se Sö 205, om *Likviðr* U 38, om *Rikviðr* U 848. Vilket namn som åsyftas med 41—87 **huikair** är ovisst. Det kan vara *Vigæirr*, såsom Brate föreslagit, med ett av Öpir oriktigt tillsatt **h**. Men sannolikare är väl, att ristaren har glömt en bistav på 43 **i**, och att namnet har varit **hulkair**, d. v. s. *Hol-gæirr*, *Holmgæirr*, som bekant ett mycket vanligt namn både under vikingatiden och medeltiden. Det kan givetvis också ha funnits en skada i stenen, varigenom bistaven i **i**-runan har gått för-lorad.

Det är att märka, att Öpir har utelämnat possessivpronomenet **sin** efter 48—52 **faþur**, fastän det tydligen har funnits tillräcklig plats för det inom runslingan. Se härom nedan U 993.

985. Hämringe, Gamla Uppsala sn.

Pl. 34, 39.

Litteratur: B 385, L 189, D 1: 171. Ransakningarna 1667—84; J. Peringskiöld, Monumenta Uplandica per Thiundiam (1710), s. 227; O. Celsius, Svenska runstenar (F m 60) 1, s. 62; Fornminnesinventering i Gamla Uppsala sn 1937—38 (G. A. Hellman m. fl., ATA).

Äldre avbildningar: Osig. träsnitt i Peringskiölds Monumenta 1710 och B 385; Dybeck (D 1: 171); O. Juel foto (i v. Friesens samling, UUB).

Runstenen står rest invid byvägen mellan Hämringe och Vittulsberg, omkr. 300 m. Ö om Hämringe, vid södra sidan av vägen. Ristningsytan är vänd mot vägen, d. v. s. mot N.

Runstenen blev känd genom *Ransakningarna*; länsmannen And. Pehrson Rox omtalar på »Lundwreeten weed Hembringe enn ruhnesteen omkul påskrifwen.» Peringskiöld: »In emot then gamla och fordom af Hedningarne heliga håldne Aspelunden i Hembringe gärde, wid Lundwreeten, finnes en åldrig Runesten» (B 385: »Hembringe»; L 189: »Hämringe gärde»). — Dybeck: »Från Hämlinge löper österut till Vitulfsberg och vidare en sämre väg. Runstenen ligger utmed denna, i så kallade Lundwreeten.» Ännu vid inventeringarna 1937—38 och 1942 låg stenen i åkern, omkr. 35 m. N om sin nuvarande plats, till stor del nedsjunken. Platsen är utmärkt på Geologiska kartbladet »Upsala» och på kartan för fornminnesinventeringen i Gamla Uppsala 1937—38. Stenen flyttades och restes på sin nuvarande plats år 1948.

Grå, grovkornig granit, med rödaktig skiftning. Höjd 2,41 m., över nuvarande markytan 2,10 m., bredd nedtill 1,73 m., över mitten 1,30 m. Tjockt stenblock med triangelformig genomskärning. Den ristade framsidan, vänd mot vägen, är mycket ojämn och skrovlig. Tvärs över stenen något nedanför mitten går en avsats i ytan, och nedre delen ligger i ett högre plan. Ytan har också här en ljusare färgskiftning. H. sidan är mycket slätare, men saknar ristning. Ristningen är ganska grund och otydlig; särskilt gäller detta om ornamentiken i mitten. Ristaren har ej rätt upp systemet med slingornas gång över och under varandra. På ett par ställen har han tecknat felaktig korsning.

Inskrift:

karl · lit · raisa · stain · iftir · uikair · faþur · sin an uar sun stufials uk systr sun kulaug

5 10 15 20 25 30 35 40 45 50 55 60 65

Karl let *ræisa stein æftir Vigæir, faður sinn. Hann var sunn Styfjalds ok syst[ur]sunn Gullaug[ar].*

»Karl lät resa stenen till minne av Viger, sin fader. Han var Styvialds son och Gullögs systerson.»

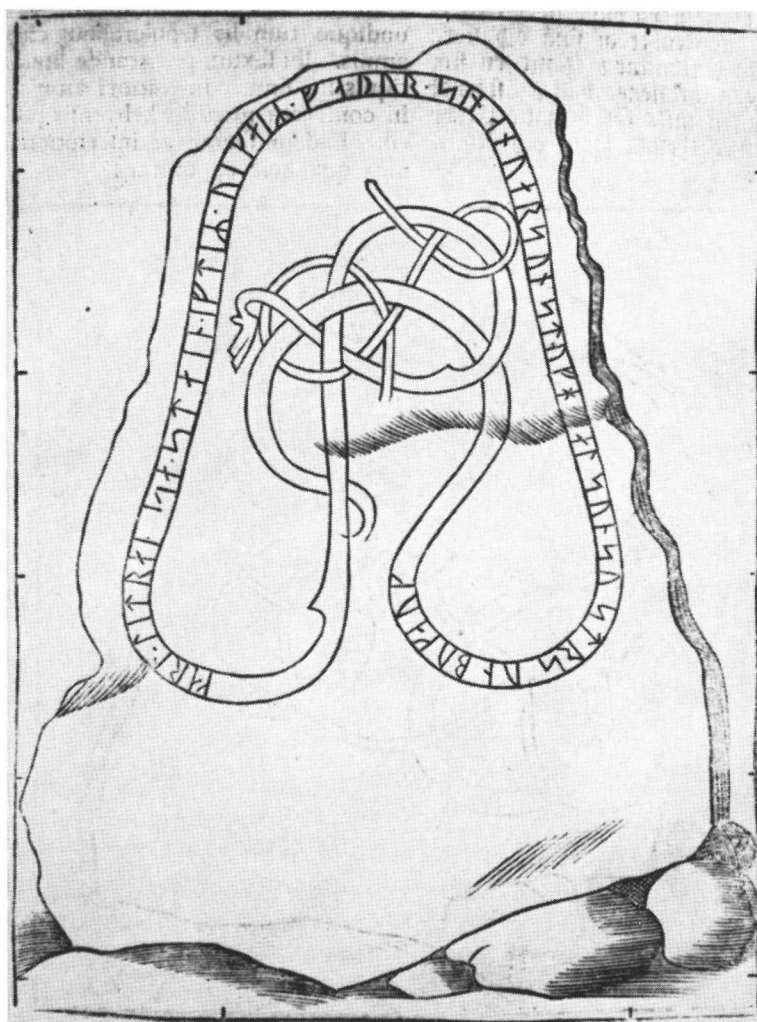

Fig. 102. U 985. Hämringe, Gamla Uppsala sn. Efter B 385.

Till läsningen: Intet sk vid inskriftens början och slut; icke heller mellan orden i senare delen av inskriften. Alla **a**-runor ha ensidig bst, endast på v. sidan av hst. Bst i 4 **l** är tydlig och hela namnet klart. 18 **i** är icke stunget; icke heller 25 **k**, 63 **k** och 47 **u**, 64 **u**. 22 **a** har bst endast t. h. På v. sidan om runan är en stor knöl; någon bst har här aldrig varit huggen. Namnet 23—28 **uikain** är fullt säkert. Runorna inom slingan på v. sidan är djupt huggna och tydliga. Avsevärt grundare äro de på h. sidan. Bst i 37 **a** är svag, men sannolik. En flisa har just här fallit bort, och bst står något nedanför kanten. 41 **r** är fult tecknat, men säkert. 49 **i**, icke **h**. 56 **y** är tydligt stunget, med ett kort streck. 63 **k**, icke **b**. Visserligen finnes en svagare fördjupning nedanför bst, som möjligen skulle kunna uppfattas som nedre bst i ett **b**, men den är sannolikt naturlig. 65 **l** har bst lågt ansatt och skulle därför även kunna uppfattas som **n**. 66—67 **au** är säkert. Om r. 68 är stunget **k**, d. v. s. **g**, eller **f**, är svårt att säkert avgöra.

B 385: 37—38 **an**, 49 **h**, 54 **n**; 56 **u**, icke stunget; 63—68 **bukauk**. — O. Celsius har ingen egen läsning. — Dybeck: 37—38 **-n**. 49 **h**, 54 **m**, 56 **u**, 63—68 **bukauk**. »Den inre ristningen är illa och ofullständigt återgifven i Bautil.»

63—68 **kulaug** måste stå för gen. *Gullaugar*, d. v. s. ristaren har tillåtit sig att utelämna ett

par runor i slutet av inskriften. Det finns ingen yttre anledning till detta. Det finns ännu god plats inom runslingan, och stenytan är icke sämre här än på flera andra ställen av inskriften. Det är sålunda helt enkelt ett godtycke av ristaren. Liknande förekommer som bekant i flera av Öpirs signerade inskrifter; se härom U 229, 687 och 961. Jfr också U 984, 993 och L 156 Högsta, Bälunge sn, där ordet 'sin' saknas, U 104, 252, 311, 489, 914 med **sin** i st. f. väntat **sina**. Det finns också andra drag i ornamentik och runformer, som tyda på att U 985 är utförd av Öpir eller av någon som lärt av honom. — Om kvinnonamnet *Gullaug* se Sö 263. Om namnet *Vigæirr* se Sö 214, om *Styfialdr* Sö 374 och U 773. Den Viger, till vars minne stenen är rest, kan icke vara samme man som den **hulkala**, efter vilken stenen vid det närbelägna Ekeby, U 984, är rest av sönerna Visäte, Likvid och Rikvid.

Inskriften består av två satser. I den senare meddelas, att Viger, efter vilken stenen är rest, var son till Styviald och systerson till Gullög. Det är egendomligt, att icke Vigers mor omnämnes, utan en syster till henne. Anledningen torde ha varit, att vid den tid, då stenen restes, de båda som särskilt nämnas, ännu voro i livet, den dödes fader Styviald och hans moster Gullög.

986. Kungsgården, Samnan, Gamla Uppsala sn.

Litteratur: B 384, L 188. J. Bureus, F a 6 s. 68 n:r 116 (Bureus' egen uppteckning), F a 10:2 n:r 61, F a 5 n:r 135, F a 1 s. 33; J. Rhezelius, F a 10:1 n:r 119, F l 1 n:r 100; Ransakningarna 1667—84; J. Peringskiöld, Monumenta Uplandica per Thiundiam (1710), s. 225 f.; O. Celsius, Svenska runstenar (F m 60) 1, s. 61; E. Brate, Svenska runristare (1925), s. 33.

Avbildningar: J. Bureus, teckning (i F a 10:2), kopparstick (F f 6 n:r 61 b); J. Rhezelius, teckningar (i F a 10:1 och F l 1); osign. träsnitt i Peringskiölds Monumenta 1710 och B 384.

Runstenen finnes upptagen i Bureus' samling. Han kallar platsen »I Drottning Disas Samnan i Gambl. Upsala» (F a 6), »I Drotn. Disas Samnan i G. Vpsala» (F a 10:2), »Dr. Disas Samnan» (F a 5). Rhezelius: »G. Vpsala Sochn. Widh Disas Sampnan» (F a 10:1), »Gamble Vpsala Sochn. Widh Drotn. Dijsas Sampnadh är denna» (F l 1). — *Ransakningarna*: »I Bäckén Sambnan emillan Huusby och Kyrkian 1 steen påskrifwen.» — Peringskiöld: »I Gamla Vpsala by, finnes nu mehra intet Monument behållit, förvtan the förberörde Ättebackar; men et litet stycke norr om byn på gärdet wid Samnan är något merkwärdigt at i acht taga. Thenne ort kallas ännu Drotning Disas Samna, och är nu för tiden en vthtårkat Åå, innom hwilken landsens Inwånare och Allmoge som fordom sammankallades til Disa tings almänna offer och samqväm, sig samnat hafwa. Här wid Samna Åen, neder hos lilla bron, thär gångvägen framlöper til Bredåker, beskåda wij en ansenlig gammal Runesteen, såsom med en Mödisas ormslingade hufwud vthi en Sköldsform vthmärkter.» B 384: »Vid Drottning Disas Samna, eller Samle Å»; L 188: »Vid Samnan.» — O. Celsius har granskat inskriften den 11 maj 1726; men han har inga nya uppgifter om platsen. Stenen har sedan varit försvunnen. Den är icke omtalad av Dybeck, och den har förgäves sökts vid inventeringarna 1937—38 och 1942.

Samnan är namnet på en bäck, som österifrån rinner ut i Fyrisån omkr. 1 km N om Gamla Uppsala kyrka, på det ställe där ån gör en tvär krök mot V. Vägen till Störvreträ och Lena passerar Samnan på en bro 1½ km. N om Gamla Uppsala station, ungefär mitt mellan Gamla Uppsala by och Husby. Stenens plats var »i bäcken Samnan» (*Ransakningarna*); hos Peringskiöld finna vi den noggrannaste uppgiften: »et litet stycke norr om byn på gärdet wid Samnan... wid Samna Åen, neder hos lilla bron, thär gångvägen framlöper til Bredåker.» Till yttermera visso har Peringskiöld angivit platsen för »Samna Runesten» på en karta över »Gamla Vpsala Högar och hedniska ättebackar» (a. a., efter s. 216), omkr. 500 m. NNÖ om kyrkan och omkr. 300 m. Ö (eller ÖSÖ) om »Ååmotet», d. v. s. Samnans inflöde i Fyrisån. — Bureus har satt ortnamnet